

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ДОНЕЦЬКИЙ ІНСТИТУТ СОЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ»
ДОНЕЦЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО ГЕОГРАФІЧНОГО ТОВАРИСТВА

*З нагоди 20-річчя
ПВНЗ "Донецький інститут соціальної освіти"*

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ НАУКОВОЇ ПАРАДИГМИ ГЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТАТЕЙ
VI міжвузівської науково-практичної конференції
9 грудня 2010 року**

Донецьк
2010

ББК 65.049

С 91 Сучасні тенденції наукової парадигми географічної освіти України [Текст]: збірник наукових статей VI міжвузівської науково-практичної конференції (Донецьк, 9 грудня 2010 року.) / наук. ред. д.пед.н., доцент Ю.А. Романенко, к.геогр.н. А.П. Титова. – Донецьк: ДІСО, 2010. – 164с.

Подано результати теоретичних і практичних розробок у галузі економічної і соціальної географії, регіональної економіки, геоекології, геоморфології і геології, рекреації та туризму, географічної освіти.

Збірник статей стане у нагоді науковцям, аспірантам, вчителям загальноосвітніх навчальних закладів, усім тим, хто цікавиться проблемами української географічної науки.

Редакційна колегія:

Токій В.В. доктор фізико-математичних наук, професор;

Шаповалов В.В. доктор хімічних наук, професор;

Таранець В.І. кандидат геолого-мінералогічних наук, професор;

Титова А.П. кандидат географічних наук, доцент;

Полідович Ю.Б. кандидат історичних наук, доцент;

Відюк А.П. кандидат медичних наук, доцент;

Яковлєва Ю.А. кандидат економічних наук, доцент;

Пастухова Н.Л. кандидат біологічних наук, доцент

Рецензенти:

Щишенко П.Г., член-кореспондент Академії педагогічних наук України, президент Українського географічного товариства, доктор географічних наук, професор (Київський національний університет ім. Тараса Шевченка)

Цербина Н.М., кандидат географічних наук, доцент (Донецький державний університет економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського)

Затверджено вченою радою Донецького інституту соціальної освіти (протокол №1 від 02.11.2010 р.)

Автори опублікованих матеріалів несуть відповідальність за пілбір, точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен та інших відомостей.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
СЕКЦІЯ I	
Основні тенденції наукової парадигми розвитку географічної науки та освіти в Україні	5
СЕКЦІЯ II	
Екологічні аспекти розвитку туризму та рекреації в Україні	22
СЕКЦІЯ III	
Територіальна організація суспільства як предмет економічних і суспільногеографічних досліджень	28
СЕКЦІЯ IV	
Сучасний стан та перспективи управління та розвитку регіону ...	69
СЕКЦІЯ V	
Екологія і безпека життєдіяльності людини	94
СЕКЦІЯ VI	
Теорія та методика викладання географічних наук в закладах освіти України	137
СЕКЦІЯ VII	
Сучасні тенденції відродження духовності українського народу – географічний аспект	149
АЛФАВІТНИЙ ПОКАЖЧИК УЧАСНИКІВ КОНФЕРЕНЦІЇ ...	157

включает движение следующих основных материальных потоков: возвратных отходов; отходов, которые утилизируются с получением новых видов продукции; отходов, не пригодных к утилизации.

Таким образом, для решения проблем, связанных с управлением отходами в мегаполисе, целесообразно: создание оптимальной системы управления отходами с учётом специфики жизнедеятельности города; обоснование оптимально допустимых размеров запасов отходов для дальнейшей переработки; создание региональных предприятий по переработке отходов в местах концентрации промышленных грузопотоков.

УДК 551.435.3 (262.54)

A.B. Непша, ассистент кафедры
физической географии и геологии
Мелитопольский государственный
педагогический университет
имени Богдана Хмельницкого

ЛИТОДИНАМИЧЕСКИЕ ПРОЦЕССЫ БЕРЕГОВОЙ ЗОНЫ АЗОВСКОГО МОРЯ В РАЙОНЕ БЕЛОСАРАЙСКОЙ КОСЫ

Понятие "литодинамические процессы" охватывает процессы, приводящие к возникновению перемещающегося вещества, само перемещение его и геоморфологические объекты, возникающие в береговой зоне в результате миграции вещества. В полосе побережья наиболее активно протекают процессы перемещения вещества в приурезовой части моря и на склонах тех участков, где наблюдается интенсивный размыв берега. Наиболее распространенными и опасными геологическими процессами в описываемом районе являются оползни. Оползнями поражены многие десятки километров северного побережья Азовского моря, сложенного почти горизонтальными слоями четвертичных и неогеновых пород преимущественно песчано-глинистого состава. В таких природных условиях особенно активно происходит размыв берегов и возникновение на склонах высотой 20-60 м оползней фронтального типа. Ширина оползневого склона колеблется в пределах 50-150 м, достигая в отдельных местах 230-250 м. На многих участках активность оползней предопределяется в первую очередь интенсивным раз-

мывом берега. В результате постоянных оползневых подвижек язык оползня перекрывает пляж и иногда выдвигается в море на несколько метров. Волны интенсивно размывают оползни грунтовые массы и в виде прибрежного потока наносов перемещают вдоль берега песчаные частицы. Более мелкие глинистые частицы уносятся вглубь акватории моря. Таким образом, активные оползни являются поставщиками значительных масс грунтов идущих на формирование морфологических элементов рельефа в полосе пляжа и приурезовой части моря.

Пляжи на северном побережье Азовского моря сложены песками. Их ширина колеблется от нескольких метров в местах активной абразии до 30-50 м на участках формирования временных песчаных террас у подножья склонов. В течение года параметры пляжей меняются в зависимости от частоты и силы штормов. Дно в прибрежной зоне шириной 80-300 м сложено песком. Вдоль берегов на расстоянии 50-100 м от кромки прибоя имеется подводный песчаный вал. На некоторых участках побережья таких подводных песчаных валов может быть 2-3. Показателен в этом отношении участок между с. Ялта - Юрьевка. Здесь имеется до 5-ти и более отмелей, которые просматриваются на аэрофотоснимках. В приурезовой части моря может проявляться как линейная, так и донная абразия. В результате линейной абразии размывается клиф, в результате донной - дно моря. Линейная абразия активно протекает на участках от западной границы Донецкой области до с. Приморское, на западной окраине с. Юрьевка, на некоторых участках между Юрьевкой и Ялтой, на юго-восточном берегу косы Белосарайской и от косы Белосарайской до г. Мариуполя. На этих же участках активно протекают оползневые и обвально-осыпные процессы, а на юго-восточном берегу косы Белосарайской в результате активной абразии происходит отступление берега со среднемноголетней скоростью около 1 м. Знание условий развития литодинамических процессов необходимо для успешной борьбы с негативными последствиями воздействия этих процессов на окружающую среду и на объекты хозяйственной деятельности человека. Борьба с оползнями будет успешной только при нейтрализации основных оползнеобразующих факторов. Одним из основных факторов влияющих на формирование рельефа в полосе побережья Азовского моря является абразия. Применение в описываемом районе волноотбойных стенок показало их неэффективность, так как происходит размыв пляжа перед волноотбойной стенкой и усиление размыва берега на сопредельных участках. Очевидно, пути решения проблемы

берегозахисту слідують іскати в самій природі. Наблюдаючийся вдоль берега підводний песчаний вал являється ефективним волногасящим елементом. Следует, на наш візгляд, нарости цей вал каменної наброскою з таким розрахунком, щоби вона знаходилась на 20-30 см нижче середнього рівня моря. Створювана преграда буде гасити волнову енергію, а штучний пляж в місцях її відсутності буде доповнительним волногасящим елементом. Ширина пляжу повинна бути 20-30 м з перевищенням головної його частини над урезом моря не менше 1,5 м. Наблюдениями установлено, що при таких параметрах пляжу абразія прекращається. Для підтримання пляжу в окремих місцях необхідно створення бун та траперс. Берегозахиста повинна бути комплексною, тобто включати в себе протиоползневі та волногасяні конструкції. При цьому берегозахиста повинна діяти на участі побережжя, в межах якого відбувається єднота та взаємозв'язок діючих природних факторів.

УДК 316.624

С.В. Ничипоренко, к.е.н.

Інститут демографії та
соціальних досліджень
ім. М.В.Птухи НАН України, м. Київ

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ДЕВІАНТНОСТІ В СОЦІАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ: РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ

Девіантното є поведінка, коли вчинки та дії особи не відповідають офіційно встановленим або фактично сформованим у даному суспільстві нормам і правилам. Умовно можна виділити два види девіантної поведінки: 1) невідповідність загальноприйнятим нормам психічного здоров'я, що характерно для людей, які страждають психічними розладами; 2) відхилення від законів моралі й суспільства, тобто асоціальна поведінка. Основними формами цього виду є пияцтво, наркоманія, проституція та інші асоціальні форми поведінки.

Девіантність є однією з найбільш болючих проблем будь-якого суспільства, оскільки в соціумі завжди існують індивіди, які не можуть чи не хочуть жити за правилами. Зважаючи на гостроту ^{даної}